

היום נלמד בעזרת ה':

יבמות דף קה

(המשך מעמוד קודם)

למדנו אתמול ששלחו חכמים לאביו של שמואל: יבמה שרקקה בפני היבם בבית הדין בלא חליצה, נפסלה על כל האחין מלהתייבם וחייבת לקבל חליצה. הגמרא ביררה כמו איזו דעה במשנה דין זה מתאים, והעמידה שאינו מתאים לדעת רבי עקיבא הסובר שרקקה לא מעכבת את החליצה. הגמרא דוחה את ההנחה הזו:

ומי אמר רבי עקיבא ריקה לא פסלה: הרי מהברייטא מוכח שלדעת רבי עקיבא ריקה בלבד פוסלת את היבמה על האחין. כי בבריתא כתוב שאם רקקה בלבד 'חליצתה פסולה', ואם קראה בלבד 'אין כאן בית מיחוש'. כלומר שרקקה פוסלת אותה על מישהו, ובהכרח שהכוונה על האחים.

הגמרא מוכיחה שהברייטא יכולה להתאים רק עם דעת רבי עקיבא. כי לדעת רבי אליעזר אם חלצה בלבד לא יתכן שחליצתה בשרה, שהרי לדעתו הרקקה שהיא 'מעשה' מעכבת.

ולרבי עקיבא מאי שנא: הרי לשיטתו גם ריקה וגם קריאה אינם מעכבות את החליצה, ואם כן מדוע דוקא אחרי ריקה היא נפסלת על האחים מלהתייבם?

הגמרא מתרצת שאנו חוששים שיבואו להתיר יבמה שחלצה להתייבם לאחים. וכל זה דוקא ב'ריקה' שהיא נעשית אחרי החליצה, והרואה את היבמה רוקקת יסבור שכבר נעשתה החליצה ובכל אופן היא מותרת לאחים. אבל 'קריאה' שנעשית גם קודם החליצה וגם לאחר החליצה, הרואה אותה לאחר הקריאה מתייבמת, יסבור שהיתה זו הקריאה שלפני החליצה ומשכך עדיין אינה חלוצה ומותרת להתייבם.

ואיכא דאמרי: החכמים שלחו לאבוא דשמואל כך: יבמה שרקקה בפני היבם בב"ד חולצת ואינה צריכה לירוק יריקה נוספת לאחר החליצה.

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור

052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

כי היא דאיתיה: כמו המקרה שהגיעה יבמה לדון לפני רבי אמי וישב רבי אבא בר ממל לפניו, והיא ירקה ליבם לפני החליצה, והורה רבי אמי ליבם שיתן לה לחלוץ וישלח אותה ('שרי לה יתגרא' = תתיר את העסק) בלא יריקה נוספת.

רבי אמי לא הסכים שהיא תירוק פעם נוספת כי יצא מזה חורבן. משום שיאמרו שהריקה הראשונה לא היתה בה ממש, וממילא יתירו יבמה שרקקה לפני החליצה להתייבם, וממילא יסברו הרואים שיבמה שחלצה מותרת להתייבם.

והא בעינן כסדרן: כסדר הכתוב בפרשה קודם חליצה ואחר כך ריקקה? רבי אמי ענה לו שהסדר לא מעכב. רבי אבא בר ממל סבר שרבי אמי דחה אותו בסתם, אך הוא יצא דייק ומצא ברייתא שאומרת כן.

*

לוי נפק לקרייתא: יצא לכפרים ושאלו אותו שם שלוש שאלות: א. האם יבמה גידמת יכולה לחלוץ בשיניים? ב. יבמה שרקקה דם האם צריכה לירוק פעם נוספת? ג. מה פירוש הפסוק בדניאל שהמלאך אמר לו "אֲבָל אֲגִיד לָךְ אֶת הָרְשׁוּם בְּכֶתֶב אֱמֶת" כאילו יש בשמים כתב שאינו אמת?

מי כתיב 'יורקה רוק': ולכן מספיק שיהא מעורב רוק ביריקה, ומכיון שאי אפשר שלא יהא בדם צחצוחי רוק - כשרה.

כאן בגזר דין שיש עמו שבועה: זוהי 'האמת' הנוספת על הכתב, שהקב"ה מאמת אותו ואינו מבטלו.

לכן נשבעתי לבית עלי: בני עלי הכהן היו בעלי גאוה, והיו מתרשלים מלהקריב את קיני הנשים היוולדות, ולכן הן היו ממתינות שם עד שיקריבום והיו מתעכבות מלחזור לבעליהן, ונמצא שבני עלי היו מבטלים אותן מפריה ורביה. בנוסף, חטאו גם 'בבזיון הקודשים'. לפני שהקטירו את הַחֶלֶב, היה הנער המשרת של הכהן אומר לאיש הזובח שיתן בשר חי לכהן כדי שהכהן יוכל לצלותו קודם הקרבת החלב. והרי אסור לכהנים לקחת את חלקם לפני הקטרת האימורין. בעקבות חטאם נגזרה גזרה על כל צאצאיו הזכרים של עלי למות בצעירותם.

והכתיב 'דרשו השם בהמצאו': כלומר בזמן מיוחד, ולא 'בכל קוראינו אליו'? והתשובה היא שלאדם פרטי יש זמן מיוחד לקרוע את גזר דינו והוא בעשרת ימי תשובה, אבל לציבור תמיד כשהם מתפללים הם יכולים לקרוע את גזר דינם.

(המשך בדף הבא ↓)

*

יבמה שרקקה דם תחלוץ: מכיון שאמרנו שאין אפשרות לרקיקת דם בלא שיתערב בה רוק, אם כן יבמה שרקקה לפני החליצה תיפסל על האחים ותהא מוכרחת לקבל חליצה.

יכול יהא דם היוצא מפיו: של זב, יהא טמא כמו רוק שלו, וכן שדם היוצא מפיו האמה יהא כמו מי רגליו – והם יטמאו? על כך מלמד הפסוק שהדם טהור. והרי אמרנו שאין דם בלא שיתערב בו רוק, ואם כן עלינו לטמאו משום הרוק המעורב בו?

הגמרא מתרצת שכשהדם שותת מאליו אין בו רוק, אבל כשהאישה מוצצת ומוציאה את הדם מפיה בשביל לירוק אותו, בהכרח שמעורב בו רוק.

*

למדנו במשנה: 'חרש שנחלץ וכו' **וחולצת לקטן חליצתה פסולה**'. וממילא היבמה פסולה מלהתייבם.

הגמרא מציינת שלדעת חכמים חליצת קטן אינה כלום, וממילא היא מותרת להתייבם.

*

למדנו במשנתנו - קטנה שחלצה תחלוץ משתגדיל:

זו דעת רבי מאיר הסובר שקטן וקטנה לא חולצים ולא מייבמים, לפי שבפרשת ייבום נאמר 'איש' - "וְאִם לֹא יִחַפֵּץ הָאִישׁ לְקַחַת אֶת יְבִמְתּוֹ...", 'איש' ולא קטן, ואשה הוקשה לאיש לענין זה, שנאמר שם בהמשך "וְעַלֶּתָּהּ יְבִמְתּוֹ הַשְּׂעֵרָה אֶל הַזֵּקֵנִים...". אבל חכמים סוברים שכיון שבפסוק כתוב רק 'איש' הרי שרק קטן פסול לחלוץ, אבל אשה כשרה לחלוץ בין קטנה ובין גדולה.

מאן חכמים? מי הם 'חכמים' החולקים על רבי מאיר? רבי יוסי! **הגמרא מוכיחה זאת מהמעשה הבא:**

רבי חייא ורבי שמעון בן רבי היו יושבים, פתח אחד מהם ואמר: המתפלל צריך לתת את עיניו למטה כלפי ארץ ישראל, משום שהשכינה נמצאת שם, שנאמר "וְהָיוּ עֵינֵי יְלָדֶיךָ אֶל הָאָרֶץ" (דברים 10:6). ואחד אמר: צריך שעניו יהיו למעלה, שנאמר "נִשְׂא לְבָבְנוּ אֶל בְּרִיתְךָ אֱלֹהֵינוּ" (תהלים 138:2).

(המשך בדף הבא ↓)

תוך כדי שהם מדברים, הגיע אצלם ר' ישמעאל בר' יוסי. שאל אותם - במה אתם עוסקים? ענו לו - בתפילה. אמר להם - כך אמר אבא וכו'.

תוך כדי שהם מדברים, הגיע רבי למתיבתא לדרוש. רבי חייא ור' שמעון מתוך שהיו קלים התיישבו במקומם, אבל ר' ישמעאל בר' יוסי מתוך שהיה כבד ובעל בשר היה פוסע והולך לאט על גבי היושבים בבית המדרש כדי ללכת למקומו.

אמר אבדן (= היה תלמידו של רבי) לר' ישמעאל בר' יוסי: 'מי הוא זה שמפסע על ראשי עם קדוש', כלומר שהתלמידים ישבו על הקרקע והיה נראה כאילו ר' ישמעאל בר' יוסי פוסע עליהם. ענה לו ר' ישמעאל בר' יוסי: אני, שבאתי ללמוד תורה מרבי וכו'.

אמר רב יוסף: **שקליה רבי למטרפסיה**, כלומר קיבל רבי את גמולו על זה ששמע איך שאבדן ביזה את ר' ישמעאל בר' יוסי ולא מיחה בו, והגמול היה בזה שר' ישמעאל בר' יוסי אמר לאבדן 'וכי **רבך** אלוהים הוא' ולא אמר 'רבי' (שהרי ר' ישמעאל בר' יוסי היה תלמידו של רבי).

תוך כדי כך, הגיעה יבמה לפני רבי, אמר רבי לאבדן - צא ובדוק אותה האם הביאה שתי שערות (= שאם לא הביאה הרי היא קטנה ופסולה לחלוץ). לאחר שיצא אבדן, אמר ר' ישמעאל בר' יוסי לרבי - כך אמר אבא, שאשה כשרה לחלוץ בין קטנה ובין גדולה. אמר רבי לאבדן - כבר אין צורך שתבדוק את היבמה, לפי שכבר הורה זקן (= רבי יוסי אביו של רבי ישמעאל) שאפילו קטנה כשרה לחלוץ.

היה אבדן פוסע והולך כדי לשבת במקומו בבית המדרש, אמר לו ר' ישמעאל בר' יוסי - מי שעם קדוש צריך אותו (= ר' ישמעאל בר' יוסי שהוא תלמיד חכם) יפסע על ראשי עם קדוש! ומי שעם קדוש לא צריך אותו (= אבדן) איך יפסע על ראשי עם קדוש? אמר רבי לאבדן - שב במקומך! לפי ר' ישמעאל בר' יוסי צודק.

באותה שעה נצטרע אבדן (= עונש על לשון הרע), וטבעו שני בניו, ומיאנו בבעליהן שתי כלותיו הקטנות של אבדן. אמר רב נחמן בר יצחק: ברוך הקב"ה שבייש את אבדן בעולם הזה ולא בעולם הבא. **ע"כ המעשה**. הרי שרבי יוסי (אביו של רבי ישמעאל) סובר שחליצה כשרה בקטנה.

אמר ר' אמי: מדבריו של 'ברבי' (= אדם גדול. וכוונתו לר' יוסי) נלמד שקטנה יכולה לחלוץ משהיא כפשוטות, דהיינו בת שש או שבע שאז כבר יש לה קצת דעת.

רבא אמר: יכולה לחלוץ רק כשתגיע לעונת נדרים, דהיינו שנה אחת לפני הזמן שמביאה שתי שערות, שזהו הזמן שאם נדרה נדר בודקים אותה, ואם יודעת לשם מי נדרה דבריה קיימים.

למדנו במשנתנו - חלצה בשנים ולא חלצה בפני שלשה, חליצתה פסולה:

אין הלכה כאותו הזוג: דהיינו ר' שמעון ור' יוחנן הסנדלר, אלא כתנא קמא שצריך שלושה.

למדנו במשנתנו - מעשה באחד שחלץ בינו לבינה בבית האסורים וכו':

קושיא: אם הוא חלץ בינו לבינה איך אנחנו יודעים שהם אכן חלצו? תירוץ: מדובר שעדים ראו אותם מבחוץ.

איבעיא להו: האם המעשה היה שהוא חלץ בינו לבינה מחוץ לבית האסורים, ואח"כ בא המעשה לפני ר"ע שהיה בבית האסורים, או שגם מעשה החליצה היה בבית האסורים.

אמר רב יהודה אמר רב: המעשה היה שהוא חלץ בינו לבינה בבית האסורים, וגם המעשה בא אח"כ לר"ע שהיה בבית האסורים.